
Stanley
Hauerwas
BRIEVEN
AAN MIJN
PEETZOOM

*Over karaktervorming
voor grote en kleine
christenen*

Inhoud

Inleiding – Een peetouder zijn 7
Samuel Wells

DE BRIEVEN

Voor Laurence Bailey Wells, bij zijn doop 21
27 oktober 2002

Vriendelijkheid 27
27 oktober 2003

Eerlijkheid en oprechtheid 35
27 oktober 2004

Vriendschap 45
27 oktober 2005

Geduld 55
27 oktober 2006

Hoop 65
27 oktober 2007

Rechtvaardigheid 75
27 oktober 2008

Moed 83
27 oktober 2009

- Blijdschap 91
27 oktober 2010
- Eenvoud 97
27 oktober 2011
- Standvastigheid 105
27 oktober 2012
- Nederigheid (en humor) 113
27 oktober 2013
- Soberheid 123
27 oktober 2014
- Vrijgevigheid 131
27 oktober 2015
- Geloof 139
27 oktober 2016
- Karakter 147
31 januari 2017

Inleiding

*Een peetouder zijn*¹

DIT IS EEN PEETOUDER

De term ‘godfather’ levert meteen een sterk beeld op, maar veel heb je daar niet aan. De gangbare associatie is namelijk vrij naargeestig en soms ronduit angstaanjagend. De film *The Godfather* (‘De peetvader’) van Francis Ford Coppola uit 1972 gaat over Michael Corleone, de jongste thuis, die desondanks de schijnwerpers opzoekt en uitgroeit tot de meedogenloze leider van een moordzuchtige maffiabende. Als kijker houd je er dit gevoel aan over: een man met een vioolkoffer moet je nooit vertrouwen, en de term ‘godfather’ staat gelijk aan manipulatie, geweld en kwaadaardige machtswellust.

Het Nederlandse woord voor ‘godfather’ is ‘peetvader’. In ons land wordt het peetouderschap vrij algemeen als typisch katholiek gebruik beschouwd. Elders, bijvoorbeeld in Engeland en Duitsland, is het ook onder protestanten een goede gewoonte om iemand bij de doop van een kind te vragen voor de rol van peetvader, -moeder, -oom of -tante. Zelf ben ik sinds 2001 peetvader van Katharina, de dochter van Duitse vrienden. Theologisch is het peetouderschap goed te verdedigen. De reformatoren Luther en

1 Tim Vreugdenhil, predikant te Amsterdam, heeft met toestemming van Samuel Wells de inleiding licht bewerkt voor de Nederlandse situatie. De cursieve alinea op p. 7/8 is ook van zijn hand.

Calvijn hadden een scherp oog voor het belang van religieuze en spirituele opvoeding en de rol van leraren en anderen daarin.

Ik vat het peetouderschap breed op. Het betreft dan ieder die van betekenis is voor je spirituele en andere vorming, in een relatie die lijkt op een familieverbinding. Zelf kan ik me zo zes à zeven mensen voor de geest halen die in zo'n 'peet-relatie' van groot belang voor me waren of nog steeds zijn. Sommigen van hen zou ik als peetvader of -moeder aanduiden, anderen eerder als 'peetbroer' of '-zus'.

Een dergelijke brede opvatting van het peetouderschap zal Nederlandse lezers in staat stellen om de inhoud van dit boek op allerlei manieren toe te passen. Wellicht kan het zelfs als een uitdaging werken: van wie ben ik zelf een 'petekind' en voor wie ben ik peetouder of kan ik dat in de toekomst zijn? Dat heeft dan niet meer te maken met een formele rol in een ritueel. Het raakt aan wat we tegenwoordig 'impact' noemen. Het helpt dat de schrijver van dit boek, Stanley Hauerwas, er mede om bekend staat dat hij de rol van de biologische familie in de kerk sterk relativeert. De kerk is volgens hem een 'community of character', of in mijn woorden: een gedoopt mens leeft in een netwerk van mensen die zich mede verantwoordelijk voelen voor zijn of haar vorming. De ideale kerk van Hauerwas bestaat uit louter 'godparents' en 'godchildren'. In de meeste doopbedieningen waar ik als predikant bij betrokken ben, is er tegenwoordig een aparte vraag voor de aanwezigen. Je zou het de 'peet-vraag' kunnen noemen.

In een van zijn vroege essays wijst Stanley Hauerwas op het begrip 'god-sibb', de oorsprong van het Engelse woord voor roddel (*gossip*). Roddelen is natuurlijk verkeerd. Maar god-sibb niet. Het gesprek tussen goede vrienden en familieleden gaat juist over het welzijn van een jonger gezinslid of iemand anders. Roddelpraat gaat weliswaar ook over het gedrag en de belangen van de ander, maar zulk geklets mist de essentie van een goed gesprek: loyaliteit, vertrouwen, betrouwbaarheid,

empathie en betrokkenheid. Roddelen is namelijk niets anders dan het misbruiken van andermans geheimen om te onderstrepen dat je zelf tenminste een gezellige prater bent. En toch stamt ‘roddel’ uit de kringen van nabije intimi: die betrokken mensen die er altijd voor je zijn en die oprecht om je geven. Zo’n betrokken iemand is een peetouder. Hij blijft trouw aan God én aan zijn eigen petekind, en hij praat regelmatig met dat kind over God en andersom. Gelovige godsibb dus, waarbij je van tijd tot tijd met elkaar praat over God, wat Hij van je verlangt, hoe Hij altijd bij je is en hoe je dat merkt. Dit boek is bedoeld als praktische gids voor peetouders. Er komen verschillende thema’s voorbij, grofweg in de volgorde waarin ze een rol gaan spelen in de levens van de peetouder en het petekind. Wat God wil en hoe Hij werkt zal binnen deze relatie steeds duidelijker worden.

Een peetouder hoeft het petekind niet te helpen bij elke kleinigheid en hoeft niet in te grijpen op beslissende momenten. Een peetouder moet anderzijds ook loyaal blijven als het leven een verkeerde wending neemt, en moet zelfs beschikbaar zijn wanneer de meeste beslissingen slecht blijken uit te pakken. Dit boek gaat over dat soort trouw en beschikbaarheid.

DIT KAN EEN PEETOUDER OOK ZIJN

Een peetouder is een metgezel – letterlijk betekent het ‘een huisgenoot’ – van het kind, van de ouders en van God. Al deze relaties hebben hun eigen voorwaarden. Een kind kent vrijwel alle volwassenen in zijn leven via een familieband of via het beroep van die volwassene. De keerzijde van familiebanden is dat ze permanent zijn en er niet aan valt te ontsnappen, hoe problematisch en stressvol ze soms ook worden. De keerzijde van beroepsmatige banden (met bijvoorbeeld een docent of arts) is dat deze beperkt zijn tot de taak en steevast kort duren.

Een peetouder vult de leemte tussen deze twee typen relaties. Zijn band met het kind kan even persoonlijk zijn als die van de ouders, maar hij kan wat meer op afstand blijven als de relatie onverhoopt niet blijkt te werken. In het ideale scenario vervult de peetouder een priesterrol. Dan is hij namens God betrouwbaar, luisterend, begrijpend en liefdevol aanwezig in het leven van het kind, en kan hij namens het kind bidden, danken en verdriet verwoorden voor Gods aangezicht.

Als het goed is, is de peetouder voor de ouders een kritische vriend of vriendin. De peetouder houdt zowel van het kind als van de ouders en vertegenwoordigt, als dat nodig is, de een tegenover de ander. 'Het is me opgevallen dat je haar appjes leest; misschien moet je eens nadenken over jullie vertrouwensband', is een betrokken, niet-veroordelende observatie door een kritische vriend. 'Ik krijg het gevoel dat je het lastig vindt om met je ouders te praten over de dingen die je echt belangrijk vindt', is ook zo'n observatie. Zulke god-sibb opent voor de ouder of het kind de deur naar begrip, solidariteit, de mogelijkheid tot reflectie of een milde uitdaging. Voor ouders is de peetouder de ideale persoon voor een gesprekje over de geloofsgroei van hun kind. Soms gaat het vooral met tegenzin naar de kerk, of wil het niet meer meebidden aan tafel. Op zulke vragen bestaan geen simpele antwoorden. De taak van de peetouder is dan ook niet het probleem op te lossen, maar wel oog te hebben voor de nuances. Dat doet hij door zich in te leven, te gunnen en te vergeven. De peetouder is degene die doorvraagt. De eerste vraag (gesteld aan de ouder) luidt: 'Hoe gaat het met mijn lieve peetdochter?' Het antwoord daarop is mogelijk een opsomming van schoolprestaties, aanvaringen met broers en zussen, hoe tevreden de grootouders zijn en hoe goed ze haar slaapkamer opruimt. De tweede vraag luidt simpelweg: 'Maar hoe gaat het écht met haar?' In de drukte van alledag kan zelfs de eerste vraag er al snel bij inschieten.

En de peetouder kan zomaar de enige zijn die deze tweede vraag ooit stelt. Andersom gebeurt trouwens hetzelfde: krijgt het kind die eerste vraag te horen, dan antwoordt het misschien met een waslijst aan klachten over dansles, schoolclubjes, aanstaande overhoringen, verbroken vriendschappen en de keuze voor alweer een ander sportteam. Het kind heeft mogelijk van jongs af aan meegekregen dat volwassenen die criteria gebruiken om zijn ontwikkeling te doorgronden. De tweede vraag is het kind misschien nog nooit gesteld. Misschien begrijpt het niet dat die vraag een heel andere is dan de eerste, omdat de vraag hem zo wezensvreemd in de oren klinkt. Maar in de loop van de tijd beseft het kind misschien dat de eerste vraag weliswaar in zijn leefwereld overheerst, maar dat God juist geïnteresseerd is in de tweede vraag. De anglicaanse aartsbisschop Michael Ramsey riep priesters er ooit toe op 'voor Gods aangezicht te staan, met mensen in jullie hart'. Dat appél benoemt de priesterlijke rol van de peetouder: voor Gods aangezicht staan met het petekind in zijn hart, en bij het petekind zijn met God in zijn hart. Die rol is tegelijk duizelingwekkend en heel eenvoudig. Het duizelingwekkende deel is dat betrokkenheid bij het werk van de heilige Geest hoogstwaarschijnlijk iedere betrokkene verandert. Het eenvoudige deel is dat de heilige Geest zelf al het echte werk doet: je hoeft alleen maar bereid te zijn om mee te doen.

EEN PEETOUDER GENAAMD STANLEY

Wanneer ouders een peetouder zoeken voor hun kind, is het logisch dat ze eerst aan hun vriendenkring denken. Ik raakte bevriend met Stanley Hauerwas in juni 2002, de periode waarin Laurence (mijn oudste) werd geboren. Tijdens mijn studie raakte ik geboeid door teksten van Stanley Hauerwas. Het sprak me aan dat Hauerwas onbevangen en onbevreest

schreef over vragen die mij op dat moment bezighielden, en die vrijmoedige houding wilde ik me zielsgraag eigen maken.

We liepen elkaar eind 1991 tegen het lijf en daarna ontmoetten we elkaar regelmatig. We hielden toespraken op dezelfde conferenties en leerden elkaars echtgenotes kennen. In 2001 werd Stanley gevraagd om in St. Andrews de Gifford-lezingen te verzorgen, en ik reisde naar Schotland zodat ik een paar dagen met hem kon doorbrengen en zijn eerste twee lezingen kon bijwonen. Samen beklommen we een Munro (een van de 282 bergen in Schotland die hoger zijn dan 914,4 meter ofwel 3000 voet), en ergens tijdens de beklimming of afdaling werden we vrienden.

Toen Jo en ik ons eerste kind kregen, leek het dus vanzelfsprekend om Stanley te vragen als zijn peetvader. We koesterden geen illusies over kerst- en verjaardagscadeautjes. Ik wilde gewoon dat mijn zoon toetrad tot het gezelschap en de kritische vriendschap die ik had ervaren en die, daarop vertrouwde ik, nog lang zou duren (terecht, zo is gebleken). Aangezien we zo'n 6500 kilometer uit elkaar woonden, stelde ik Stanley een invulling van zijn peetouderlijke taak voor die de meeste mensen veeleisend en onredelijk in de oren zou klinken, maar die voor hem natuurlijk en toepasselijk was: ieder jaar een brief schrijven aan Laurie. De eerste bij zijn doop, en ieder volgend jaar een nieuwe op de 'verjaardag' van zijn doop. Het onderwerp zou steeds worden toegespitst op een specifieke deugd die paste bij zijn levensfase. Hij zou daarmee doorgaan totdat Laurie oud genoeg zou zijn om ze zelf te kunnen lezen.

In de drie jaren daarna verliep alles geheel volgens plan. Daarnaast vonden Stanley en zijn vrouw Paula, tot wederzijds genoegen, elk jaar wel een aanleiding om Laurie in Engeland te komen opzoeken, en de gevoelens die in de brief waren uitgedrukt op die manier handen en voeten te geven. Maar toen gebeurde er iets onverwachts. Jo en ik werden benoemd aan Duke University, en ons hele gezin, inmiddels inclusief

Lauries zusje Stephanie, verhuisde daarop naar North Carolina. Nu bestond de relatie niet langer uit telefoongesprekken en brieven en een bezoekje als het zo uitkwam. Nu was er sprake van een bijna dagelijkse interactie van wetenschappelijke samenwerking, serieuze en ontspannen gesprekken, gezamenlijke vieringen, verhaaltjes voor het slapengaan, potjes honkbal en potjes basketbal. Uit Stanleys leven bleek een innige band met het Book of Common Prayer, maar hij was even innig verknocht aan pittig Mexicaans eten, de thuiswedstrijden van het plaatselijke honkbalteam, en lastminutetickets voor plekjes in het overdekte basketbalstadion. Als rechtgeaard peetzoon moest Laurie dan ook worden ingewijd in al deze werelden.

Daardoor veranderden de brieven: waren het eerst speculaties en fantasieën uit een ver land, nu stoelden de adviezen op actuele kennis en waren ze geschreven door een zichtbare peetvader. Zijn god-sibb sloot aan bij de inzichten van Lauries ouders, behalve dan als die ouders het nut niet inzagen van nóg een verhaaltje voor het slapengaan. We probeerden te regelen dat Laurie elk jaar op 27 oktober een bezoekje kon brengen aan de faculteit Godgeleerdheid. Na drie trappen naar boven was daar het kantoortje van Stanley. Daar gaf hij Laurie jaarlijks zijn nieuwe brief (een cadeau waarmee hij, in alle eerlijkheid, niet bepaald Lauries hart veroverde).

Tot grote teleurstelling van ons allemaal kwam er in 2012 een einde aan ons verblijf in Durham en werd het leven voor iedereen weer zoals het was vóór 2005. Maar er zijn dingen die nooit veranderen. Aristoteles zei het al: ‘Geef me een kind tot zijn zevende en ik toon je de man.’ Dit kind en deze man waren zeven jaar lang veel met elkaar omgegaan, en de brieven waren nu gebaseerd op een verstandhouding tussen peetvader en peetzoon waaraan niet kon worden getornd door zoiets futiels als verminderd contact.

OVER KARAKTERVORMING EN DEUGDEN

Dit voorwoord sluit ik af met een korte uitleg over de concrete aanleiding van deze brieven en een verklaring voor het grotere verhaal dat ze vertellen.

Stanley is een boze blij man en een blij boze man. Hij wordt boos bij de aanblik van het christendom dat, vooral in de Verenigde Staten, is verworden tot ofwel een brave therapievorm, ofwel een semi-nationalistische ideologie. Deze ontwikkeling wordt ook nog eens toegejuicht door de beroemdste en meest vooraanstaande theologen van Amerika. Karl Barth klaagde na de Eerste Wereldoorlog dat zijn Duitse mentoren hun geloofwaardigheid hadden verspeeld door de keizer te steunen. Ook Stanley heeft menigmaal kritiek geuit op zijn voorgangers en tijdgenoten (zowel liberalen als conservatieven) die de kerk onzichtbaar hebben gemaakt door haar te vereenzelvigen met Amerika of het geloof hebben laten verschrompelen tot een vorm van zelfhulp.

Zijn boosheid gebruikt Stanley op een opbouwende manier door te onderzoeken waarop de kerk haar geloof dan wél hoort te vestigen, en door na te gaan hoe de kerk vormend is voor het karakter van haar leden.

Al vroeg in zijn loopbaan spreekt hij over het belang van visie voor geloofsbeleving binnen de kerk. Ook beschrijft hij hoe mensen door het christendom eerlijker naar de wereld kijken. Later gaat hij vooral in op het narratief: de manier waarop je christen wordt door voor een verhaal te kiezen, maar vervolgens door je doop een verhaal erft. Met andere woorden: christen zijn is de ontdekking dat je deel bent van een verhalencollectie die zijn definitieve vorm aanneemt in de Bijbel. De plek waar christenen inzicht krijgen in deze verhalen is met name de kerkdienst. In de kerkdienst worden de verhalen in de praktijk gebracht door verzoening te ontvangen en door voedsel te delen. Die kerkelijke praktijk prikkelt

de verbeeldingskracht. Doordat die verbeeldingskracht in de erediensten wordt verfijnd, krijgen de leden oog voor het werk van God en vindt er karaktervorming plaats.

Deze twee brede thema's (de specifieke en narratieve aard van christelijke overtuigingen en het proces waarin het karakter wordt gevormd) zijn uitgegroeid tot handelsmerken van Stanleys theologie. Wat hij zoal leest en waar hij over spreekt, beslaat een enorm spectrum. Hij schenkt de volste aandacht aan ontwikkelingsstoornissen en kijkt zorgvuldig naar alles rondom het overlijden van kinderen. Hij maakt hoogwaardige analyses van actuele politieke ontwikkelingen en behandelt op een meeslepende manier conventionele ethische vraagstukken. Zijn werk is een uitgestrekt vergezicht van argumenten, disputen, voorstellen en dialogen. Maar de doorslaggevende wending vond plaats in de vroege jaren tachtig, toen hij zich begon toe te wijden aan geweldloosheid als de juiste interpretatie van het narratief over Jezus. Voor hem is theologie niet langer de poging om geloofswaarheden te verzoenen met de wetenschappelijke feiten. Hij laat zien hoe de dood en opstanding van Jezus, en hoe vergeving en eeuwig leven als de pendanten daarvan, de daadwerkelijke 'substantie van het heeal' zijn, en hoe geloven wil zeggen dat je aan de slag gaat met die substantie. De vraag die mensen het allerliefst stellen is hoe zijn boude pleidooi voor Gods vreedzame koninkrijk zich verhoudt tot zijn soms stevige publieke optredens, waarbij hij bepaald geen blad voor de mond neemt.

Het zal duidelijk zijn dat de thema's van dit boek aansluiten bij Stanleys theologische carrière. Door één opgroeiend kind te scholen in de deugden, besteedt Stanley nauwgezette aandacht aan karaktervorming; net zoals zijn eigen vader hem, ooit een leerling in de bouwwereld, nauwgezet en met aandacht had onderwezen in het metselen. Door een enkel kind in te wijden in het verhaal van de kerk (ingebed in concurrerende en overlappende verhalen over Texas, basketbal, het Amerikaanse

zuiden, nationalisme en de hedendaagse puberteit) wil hij laten zien hoe geloof als het erop aankomt geen keuze is, maar betekent dat je je diepste zelf laat bekleden met de verhalen over verlossing en de heiligen. Kortom: als peetouder brengt hij in de praktijk wat hij als theoloog heeft gepreekt.

Het boek dat Stanley en ik samen hebben geschreven² was op een bepaalde manier de apotheose van zijn loopbaan en op een andere manier het begin van de mijne. Voor dat boek hebben we collega's gevraagd de essentie van het christelijke leven te verwoorden, en te beschrijven hoe dat leven tot stand is gekomen (en nog steeds wordt gekenmerkt) door deelname aan het avondmaal. In de nacht voor zijn dood kreeg Jezus te maken met de vraag hoe zijn volgelingen de weg konden gaan die Hij hen voor zou gaan en hoe ze toch bij elkaar konden blijven. Zijn opdracht luidde: 'Eet met elkaar.' In de gezamenlijke maaltijd zouden ze ontdekken wat ervoor nodig was om bij elkaar te komen, uit te groeien tot een eenheid, hun mislukkingen te erkennen, vergeving te ontvangen, lofprijzing te brengen, zich hun verhaal te herinneren, te beseffen waar in hun midden God aan het werk was, hun geloof te betuigen, voorbede te doen, in vrede met elkaar om te gaan en zich met elkaar te verzoenen, dank te brengen, te delen, erop te letten dat er niets zou worden verspild, te worden gezegend en te worden uitgestuurd op een missie; kortom, om de kerk te zijn. Met andere woorden: de kerkelijke samenkomst is een training in deugden voor het hoofd, de handen, het hart en de ziel. Wil je ontdekken hoe je een peetouder moet zijn, laat je verbeeldingskracht dan door de lofprijzing worden gevormd.

Stanley heeft me in de loop van mijn leven regelmatig uitgedaagd: op persoonlijk en missionair vlak en qua roeping. Maar net als hij heb ik geprobeerd om mijn denken te baseren

2 Opmerking vertaler: Waarschijnlijk doelt Samuel Wells op *The Blackwell Companion to Christian Ethics* (Blackwell Publishing, Oxford 2006).

op deze waarheid: dat de kerk, door de gaven van de heilige Geest, een antwoord krijgt op al haar uitdagingen, en op alle beloften over haar vernieuwing. Ook in de andere boeken die ik heb geschreven sinds het begin van onze samenwerking heb ik me verdiept in het christelijk geloof. Ze gingen over heel andere leefomstandigheden dan Stanley meestal behandelde, maar mijn inspiratie haalde ik wel degelijk uit zijn wijsheid en uit onze gesprekken die we regelmatig voerden. Mijn boeken wezen daardoor in richtingen die hij al was gegaan, maar ook vaak genoeg in tegengestelde richting. Zo ziet vriendschap in naam van het evangelie eruit.

Ik heb als student nooit les gehad van Stanley; wel heb ik het voorrecht zijn vriend te mogen zijn, met hem samen te werken en hem op vriendelijke toon te mogen bekritisieren. Dit boek begon doordat ik wilde zeggen: ‘Stanley, jij bent als een peetvader voor me geweest, en dankzij jou heb ik een soort peetbroer kunnen zijn. Zou je nu iets voor me willen doen waarvan ik niet weet hoe het moet: wil je een peetvader zijn voor mijn zoon?’ Wat daaruit is voortgekomen, is naar mijn mening een inkijkje in waar het om draait bij het opgroeien en bij het delen van het geloof; een inkijkje in het hart van Stanley – en in het hart van God.

Samuel Wells

A grayscale, circular vignette showing a person's hands writing on a piece of paper. The person is holding a pen in their right hand and has their left hand resting on the paper. The background is blurred, focusing attention on the writing process.

De brieven

Voor
Laurence Bailey Wells,
bij zijn doop

27 oktober 2002

Beste Laurie,

Wat een eer dat me gevraagd is of ik jouw peetvader wil zijn. Het spijt me dat ik geen getuige was van het moment waarop je gedoopt werd, maar het lukte niet vanuit North Carolina. Ik woon dus ver bij je vandaan. Dat ik toch je peetvader kan zijn, maakt duidelijk wat wij als kerk doen wanneer we je dopen. Door de doop maakt God ons één in Christus, en die relatie is belangrijker dan het feit dat we in een ander land wonen. Ook al ben ik op duizenden kilometers van de plaats waar je gedoopt bent: God maakt het door het gebed mogelijk dat we er voor elkaar kunnen zijn. Je moet dan ook weten dat ik op de prachtige dag van je doop voor je gebeden heb.

Ik moet bekennen dat ik het ook spannend vind om gevraagd te zijn als jouw peetvader. Ik kom erdoor in de verleiding me beter voor te doen dan ik eigenlijk ben. Bovendien leven we in een tijd van wanhoop; vooral als christen zou je soms wanhopig worden. De kerk heeft haar politieke en maatschappelijke invloed verloren en verliest ook steeds meer van haar vermogen om levens te veranderen, zelfs de levens van hen die christen willen zijn. Zelf wil ik heel graag christen

zijn, maar dat is een langdurig proces waarvan ik zeker weet dat ik het nooit helemaal in de vingers krijg. Toch raak ik in de verleiding me wijzer voor te doen dan ik ben, want wat ik het liefste wil bereiken is dit: dat jij het een heel mooie, inspirerende manier van leven gaat vinden om christen te zijn.

Maar doen alsof ik de wijsheid in pacht heb, zou pretentius zijn. En er is niets wat ik zo verafschuw als pretenties. Ik kom uit Texas, en de pretenties van Texanen zijn met de grond gelijkgemaakt toen de harde aarde sterker bleek dan wij. Kortom, Texanen zijn mensen die niet aan een bepaalde norm hoeven te voldoen. Bij ons geen schone schijn.

Het enige wat ik je dus als peetvader kan beloven is dat ik heel hard mijn best zal doen om nooit tegen je te liegen. Dat klinkt makkelijker dan het is: niet omdat ik nou zo graag wil

Van je vader en moeder kreeg ik het verzoek om je ieder jaar een brief te schrijven over een van de belangrijke deugden in het leven van een christen. Dat doe ik graag: het dwingt me grondig uit te diepen wat ik eerst zomaar aannam.

liegen, maar omdat ons leven zo vaak aan elkaar hangt van leugens die we nauwelijks herkennen. Door je doop lijft God je in bij een volk dat blootstaat aan de waarheid. Traditioneel gezien is een peetouder iemand die de echte verhalen over het geloof aan je vertelt, vooral de verhalen over de kerk waarin je gedoopt bent, en iemand die jouw echte levensverhalen vervolgens weer deelt met de kerk. Daardoor wordt de kerk steeds heiliger. Als we wederzijds eerlijk met elkaar delen waar we in ons leven tegenaan lopen, komen we erachter dat we met elkaar sterker staan dan

we zonder elkaar ooit zouden kunnen. Al ben ik ver bij je vandaan: ik zal je de verhalen vertellen over gelovigen die me inspireren omdat ik hoop dat ze ook jouw leven zullen verrijken. Alleen die eerlijke levens kunnen ons behoeden voor onoprechtheid.

Van je vader en moeder kreeg ik het verzoek om je ieder jaar een brief te schrijven over een van de belangrijke deugden in het leven van een christen. Dat doe ik graag: het dwingt me grondig uit te diepen wat ik eerst zomaar aannam. Al kunnen we ook té grondig zijn zodra we al ons eigen nadenken en reflecteren gaan aanzien voor de juiste manier van leven. Jouw vader en moeder zijn net als ik ‘theologen’ geworden, zoals we dat in de kerk noemen. De kerk roept sommige mensen op om diep na te denken over het christelijk geloof. Maar je zult er vast achter komen dat theologen niet per se de dragers zijn van het christelijk geloof en de christelijke praktijk. Juist de mensen die iedere dag opnieuw, op een heel gewone manier, tederheid en schoonheid laten zien in hun deugden, zijn de dragers van het geloof. Anders gezegd: de levensstijl van christenen kun je alleen begrijpen in het licht van het leven, het sterven en de opstanding van Jezus Christus, want zo is God in ons midden.

Vanaf vandaag ben je een christen, maar daardoor ook levenslang een christen in wording. En je zult vaak op de proef worden gesteld, want de wereld is in barensood. Christen zijn in deze wereld kan zomaar inhouden dat je niet de gevierde man bent in het hart van de samenleving. Onze samenleving wordt steeds vaker seculier genoemd, al hebben we geen idee wat seculier precies betekent. Wat het in elk geval wel betekent: ga er maar van uit dat de gangbare levensstijl geen betrouwbaar fundament is voor een leven als christen. Hopelijk ga je dat gebrek aan maatschappelijke steun juist ervaren als iets heel moois. Want jij hebt niet hoeven bepalen wie je eigenlijk bent. Jij mag weten dat je bij je doop je ware identiteit hebt gekregen door de heilige Geest.

*Vanaf vandaag ben je
een christen, maar
daardoor ook levenslang
een christen in wording.
En je zult vaak op de
proef worden gesteld,
want de wereld is in
barensood.*

Dietrich Bonhoeffer leefde nog niet eens zo heel lang geleden. Ook hij schreef een brief aan een jongen, en die brief ging ook over zijn doop. Ik schrijf een brief omdat ik zo ver weg ben; Bonhoeffer moest een brief schrijven omdat hij gevangen zat. Hij had moedig gestreden tegen een venijnig kwaad: het Duitse nazisme. Bonhoeffer leefde in een angst-aanjagende tijd. Alles waar hij voor stond, dreigde te sneuvelen. Toch schreef hij aan zijn peetzoon dat hij in geen andere tijd had willen leven, want in zo'n zwaar tijdperk zag hij zowel Gods toorn als Gods genade. In zijn brief citeerde hij Jeremia 45, waarin God zegt dat het werk van zijn handen niet zal worden neergehaald. Bonhoeffer besloot zijn brief met de woorden: 'Als we onze ziel ongedeerd kunnen redden uit het wrakhout van onze bezittingen, is dat genoeg.'

Bonhoeffer vroeg zich af hoe het de christenen was ontgaan dat het nazisme zoveel kwaads in de zin had. Zijn conclusie luidde dat christenen onder meer waren vergeten wat pijn inhield. Onbewust streefden ze naar een leven met zo weinig mogelijk leed, en ergens onderweg verloren ze hun vermogen om te leven als christen. Hun verlangen om leed te mijden liep juist uit op meer leed. Bovendien moesten de joden, die onschuldig waren, nu lijden omdat de christenen daarvoor waren weggelopen; een afschuwelijke ruil. Bonhoeffer concludeerde ook dat christenen hun leven meenden te kunnen bouwen op louter rede en recht. Toen die idealen tekort bleken te schieten, zaten de christenen met de handen in het haar.

Dat ik op de dag van je doop begin over de ideeën van Bonhoeffer lijkt misschien vreemd omdat wij in een heel andere wereld leven dan hij. Althans, dat wordt vaak aangenomen: je hoort regelmatig dat we in een vrij land leven waarin mensen kunnen doen wat ze willen en zelf kunnen bepalen wie ze zijn. We gaan er met andere woorden van uit dat de totalitaire dreiging waar Bonhoeffer moedig tegen streed nu is verslagen. Zo komt het dat je doop schijnbaar geen gevaar voor je vormt.

Maar wees op je hoede, want al lijkt de wereld waarin je vader en moeder en ik leven nog zo vriendelijk: op allerlei manieren vormt zij een grotere dreiging dan de wereld waarin Bonhoeffer leefde. In onze wereld is de vijand nauwelijks te herkennen vanwege zijn sentimentele vermomming, mogelijk gemaakt door onmetelijke welvaart. Je bent ter wereld gekomen binnen een uiterst rijke maatschappij, maar die rijkdom is vaak vergaard ten koste van anderen. De welde van landen als Amerika en Engeland kan het leven dat je is geschonken door de doop enorm onder druk zetten. Door rijkdom kunnen jij en de mensen om je heen worden verleid tot de illusie dat het leven zonder leed mogelijk is. Maar je doop betekent dat je bent ingelijfd in Gods strijd tegen de machten die over onze levens willen heersen. Machten die ons proberen wijs te maken dat christenen niet strijden tegen alles wat oorlog is en waar het voor staat.

Ik wens je dan ook geen probleemloos leven toe. Wel hoop ik dat de tegenslagen die je overkomen onvermijdelijk zijn omdat je hoort bij het lichaam van Christus. Met zulke tegenslagen heb je behoefte aan veel vrienden. En ik hoop dus ook dat je ontdekt dat vriendschap het kostbaarste geschenk is op aarde. Vriendschap kost tijd, want mensen moeten elkaar goed leren kennen. Maar in een wereld die gelooft dat tijd een schaars goed is, krijgen we van God alle tijd van de wereld om vriendschap met elkaar te sluiten. En door vriendschap te sluiten met elkaar, leren we vriendschap te sluiten met God. Ik hoop dat je ook mij als vriend zult gaan zien.

Maar in een wereld die gelooft dat tijd een schaars goed is, krijgen we van God alle tijd van de wereld om vriendschap met elkaar te sluiten. En door vriendschap te sluiten met elkaar, leren we om vriendschap te sluiten met God. Ik hoop dat je ook mij als vriend zult gaan zien.

Ten diepste wens ik je toe dat je groeit in geloofsvertrouwen. Dat vertrouwen houdt in dat je nooit meent God te moeten beschermen: God heeft die bescherming van ons echt niet nodig. Je zult hetzelfde gebed leren bidden als de psalmist, met enerzijds de wanhoop dat je leven niet verloopt zoals gepland, maar anderzijds je niet aflatende geloof in God. Want Hij geeft je de kracht om wanhoop aan te kunnen. Als je kunt bidden met zoveel vertrouwen is dat een prachtig geschenk. Ik kan me geen mooiere wens bedenken over jouw leven.

Als laatste bid ik je een gelukkig leven toe. Leven als christen betekent dat je deel mag uitmaken van Gods schepping en mag genieten van de kleuren en klanken van de vogels en van de liefde van je hond (en je kat). Ik wens je een gevoel voor humor toe dat gevoed wordt door die vrolijkheid.

Ik kijk uit naar onze toekomstige ontmoetingen. Mijn wens is dat we dan om elkaar en met elkaar kunnen lachen.

Vrede en liefde,

Stanley Hauerwas

Peetouders associëren we al snel met mooie cadeaus. In dit boek biedt theoloog en ethicus Stanley Hauerwas zijn peetzoon iets wat veel waardevoller is dan dat: levenswijsheid.

Hauerwas verstuurde zestien brieven naar Laurence Wells (de zoon van Samuel Wells): de eerste bij diens doop, en daarna jaarlijks. In elke brief bezint Hauerwas zich op een deugd en gaat hij na wat deze betekent voor jonge en oudere christenen. In zijn persoonlijke brieven over vriendelijkheid, moed, eerlijkheid, vreugde en andere eigenschappen, verwerkt Hauerwas eeuwen aan religieus denken en veel zelfreflectie. Bovendien reikt hij op deze manier woorden aan aan ouders die ook over christen-zijn willen praten met hun kinderen.

Samuel Wells schreef voor dit boek een inleiding.

Stanley Hauerwas (1940) is emeritus hoogleraar theologische ethiek aan Duke University (VS). Hij is een van de meest gelezen theologen van dit moment en door het tijdschrift *Time* uitgeroepen tot de beste theoloog van Amerika.

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT